

Stručni rad

AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ FINE MOTORIKE U RANOM DJETINJSTVU KOD DJECE S POSEBNIM POTREBAMA

Barbara Vindiš Bratušek
OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

Motorički razvoj igra iznimno važnu ulogu u razvoju pojedinca. Istodobno s motoričkim razvojem odvija se i socijalni, čuvstveni i kognitivni razvoj pojedinca. Na temelju toga motorički razvoj pojedinca izuzetno je važan za daljnji razvoj pojedinca jer utječe na postignuća i razinu razvoja socijalnih, čuvstvenih i kognitivnih kompetencija. Motorički sustav uključuje grubu motoriku ili vještine kretanja i finu motoriku ili manualne vještine. Pojedine skupine djece s posebnim potrebama imaju poteškoća u pogledu vještina fine motorike, pa je primjena odgovarajućih postupaka u ovom području vrlo važna. U ovom članku predstavljamo neke aktivnosti za poticanje razvoja fine motorike u vrtiću.

Ključne riječi: fina motorika, vrtić, djeca s posebnim potrebama

1 UVOD

Motorika je ukupnost mogućnosti kretanja čovjekova tijela. Riječ je o složenoj sposobnosti o kojoj ovisi funkcija pokretljivosti organizma. Motorički razvoj pojedinca odvija se na dvije razine, a to su razvoj pokreta cijelog tijela (gruba motorika) i pokreta ruku (fina motorika) [1]. Gruba motorika uključuje motoričke vještine ili kombinacije motoričkih vještina različitih velikih mišića u tijelu. Fine motoričke vještine, s druge strane, uključuju sposobnost pomicanja malih mišića oka i ruke od zapešća prema dolje [4]. Poremećaji u motoričkom razvoju općenito se očituju u tome što je dijete manje okretno, sporije, vrijeme odziva je duže, dijete ima problema i sa shemom tijela, dok je motoričko učenje temeljeno na stjecanju novih iskustava ograničeno (ibid.).

2 TEORIJSKI DIO

2.1 Fina motorika

Kod novorođenčeta ne možemo još govoriti o razvoju fine motorike, jer je to razdoblje refleksa i radnji kojih novorođenče još nije svjesno. **Dojenče** počinje primjećivati predmete i posezati za njima. Jedna od najvažnijih prekretnica u razvoju fine motorike, pincetni hvat, razvija se oko 12. mjeseca života i djetetu omogućava bolju manipulaciju predmetima. **Mala djeca** već imaju povećanu sposobnost manipulacije predmetima ili sofisticiranog rada s njima. **Predškolsko dijete** suočava se s većim izazovima nego dijete u prethodnim razdobljima. Mora se služiti priborom, vezati vezice i sl. U tom razdoblju središnji živčani sustav još uvijek sazrijeva, pa djeca predškolske dobi još uvijek mogu imati problema sa služenjem prstima za složenije zadatke. Kako se proces sazrijevanja odvija različitim brzinama, razlike u ovladavanju očekivanim finim motoričkim sposobnostima mogu postati vidljive tijekom tog razdoblja.

2.1.1 Posebne potrebe u području motorike i fine motorike

Opći pokazatelji slabije razvijene motorike uglavnom su loše držanje, napetost mišića, nezgrapno hodanje i trčanje, problemi s ravnotežom, ritmom i manualnim vještinama, posebice problemi sa hvatanjem, premještanjem, rezanjem škarama, provlačenjem konca, naticanjem itd. [3]. Posebne potrebe u području fine motorike uglavnom se ogledaju u sporosti i nespretnosti. Djeca s posebnim potrebama imaju poteškoća sa hvatanjem, pomicanjem raznih malih predmeta, slaganjem kocki i sl. Ova su djeca također manje vješta u namatanju, odmotavanju i savijanju papira. Javljaju se i teškoće s kopčanjem i otkopčavanjem gumba. Posljedično, problemi također utječu na smanjenu uspješnost pri crtanju, pisanju, povlačenju linija između dvije točke, precrtavanju slova, znakova i slično [6].

2.2 Aktivnosti za poboljšanje fine motorike kod djece s posebnim potrebama

Slijede četiri važne aktivnosti za razvoj fine motorike koje provodimo s djecom u vrtiću i koje su bitne za daljnji razvoj vještina fine motorike: hvatanje, postavljanje predmeta, manualne vještine i crtanje.

2.2.1 Hvatanje

Aktivnostima hvatanja razvijamo visokorazvijeni oblik hvatanja – takozvani pincetni hvat, koji može izvesti normalno razvijeni dvogodišnjak. Hvatanje zahtijeva koordinaciju ruke i oka, ruku, a posebno prstiju, kojima se dijete prije služilo kao skupinom. Čim dijete nauči pojedinačno upotrebljavati pojedine prste (kažiprst i palac), već primjenjuje hvat. Pincetni hvat znači upotrebu palca i vrha kažiprsta koji su jedan nasuprot drugome, dok ostale prste drži ustranu. U provođenju aktivnosti koristimo se raznim pomagalima, od kukuruza do niti različite debljine, koje djeca podižu s podloge i stavljaju u posudu. Zadatke obavljaju i pomoću pincete.

Zaključujemo da su djeca uspješna u osnovnom pincetnom hvatu, ali imaju poteškoća s upotrebom pincete, koju obično hvataju s više prstiju.

Slika 1, 2, 3, 4: Različiti pincetni hvatovi

2.2.2 Postavljanje predmeta

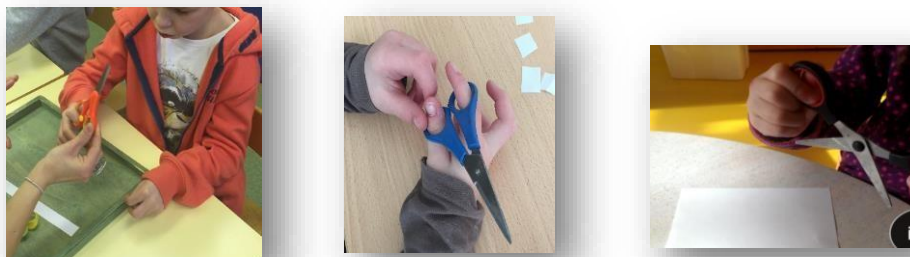
Pri postavljanju predmeta s određenim ciljem koordinacija oko-ruka također je neophodna. Bit postavljanja namjerno je spuštanje predmeta, što dijete usvoji s otprilike šest mjeseci [4]. Aktivnost na ovom području može biti postavljanje stupa od različitog broja drvenih kocki (kocke su drvene da djetetu ne iskliznu iz ruke). Pritom dijete mora precizno usmjeriti i uravnotežiti kocku te je spustiti bez da se stup prevrne.

Slika 5, 6 i 7: Postavljanje stupa od kocki

2.2.3 Manualne vještine

S razvojem se dijete uči koristiti predmetima na sve više načina. Naravno, to također uključuje osnovne životne vještine od hranjenja i pranja do odijevanja [4]. U ovom području vrijedi istaknuti korištenje i vještinu rezanja škarama. U normalnom razvoju djeteta ova sposobnost razvija se u dobi od oko dvije i pol godine. Pritom dijete mora imati dovoljno snage da istovremeno drži škare i reže njima. Naravno, važno je i prilagoditi materijal (papir) koji će dijete rezati, kao i upotrijebiti veći papir (više uzastopnih rezova).

Slika 8, 9 i 10: Držanje škara

2.2.4 Crtanje

Crtanje je vrlo važna aktivnost u razvoju djeteta jer čini osnovu za pisanje. Kreće se najprije od šaranja, držanja bojica, pa sve do oponašanja crtanja pojedinih linija i drugih oblika te znakova. Kasnije u razvoju (djeca od tri do četiri godine) također boje prema predlošku i crtaju jednostavne crteže [4]. Na slikama je prikazano šaranja. Posebnu pozornost pri izvođenju aktivnosti pridajemo držanju pisaćeg pribora. Djeca u vrtiću imaju teškoće ponajprije sa hvatanjem i držanjem bojica.

Slika 11, 12 i 13: Aktivnost šaranja i držanje bojice

3.ZAKLJUČAK

„Kretanje, raspoloženje, razumijevanje i razmišljanje neodvojivi su u ranom razdoblju djetetova razvoja.” [1]. To ne smijemo zanemariti i u svom radu moramo obuhvatiti sva područja razvoja djeteta. Mnoga djeca predškolske dobi imaju nedostatke u području fine motorike. To utječe i na razvoj drugih područja, poput grafomotorike i slično. U ovom članku predstavili smo samo nekoliko aktivnosti za razvijanje vještina fine motorike. Raspon ovih aktivnosti vrlo je širok i raznolik. Ovo je područje u koje možemo uključiti materijale i aktivnosti koji su djeci vrlo bliski. Mnoge aktivnosti mogu se provoditi i kroz svakodnevne aktivnosti u vrtiću ili u okruženju doma uz konkretne i ne didaktičke materijale.

4.LITERATURA

- [1.] Cemić, Alenka. 1997. *Motorika predškolskega otroka*. Dr. Mapet. Ljubljana.
- [2.] Cox, Karen. 2015. *Fine motor skills*. <http://www.prekinders.com/fine-motor-skills/> (pristupljeno 20. veljače 2022.)
- [3.] Galeša, Mirko. 2003. *Ocjenjivanje zmožnosti in posebnih potreb otrok v osnovni šoli ter načrtovanje individualiziranih programov*. Valmar. Celje.
- [4.] Pieterse, Moira; Treloar, Robin; Cairns, Sue. 2000. a. *Majhni koraki: pregled zgodnje obravnave otrok z motnjami v razvoju. Knjiga 5, Fina Motorika*. Sožitje – Društvo za pomoč duševno prizadetim, Sekcija za Downov sindrom. Ljubljana.
- [5.] Pieterse, Moira; Treloar, Robin; Cairns, Sue. 2000. b. *Majhni koraki: pregled zgodnje obravnave otrok z motnjami v razvoju. Knjiga 8, Pregled razvoja spretnosti in veščin*. Sožitje – Društvo za pomoč duševno prizadetim, Sekcija za Downov sindrom. Ljubljana.
- [6.] Valentinčič, P. 2005. *Pomoč učenki z finomotoričnimi težavami v prvem razredu devetletne osnovne šole*. Diplomski rad. Pedagoški fakultet, Ljubljana.